

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

УДК 37.013.2:373.3.091:165.742(043.2)

АНДРАШКО О. І., ТОВКАНЕЦЬ Г.В.,
Мукачівський державний університет

САМОСТІЙНА РОБОТА В ГУМАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Основоположною вимогою суспільства до сучасної школи є формування особистості, яка б уміла самостійно творчо вирішувати наукові, виробничі, суспільні завдання, критично мислити, виробляти і захищати свою точку зору, свої переконання, систематично і безперервно поповнювати і оновлювати свої знання шляхом самоосвіти, удосконалювати вміння, творчо застосовувати їх в дійсності.

Самостійна робота – це не форма організації навчальних занять і не метод навчання. Її правомірно розглядати скоріше як засіб залучення учнів у самостійну пізнавальну діяльність, засіб її логічної і психологічної організації.

Учням важливо дати метод, провідну нитку для організації набуття знань, тобто забезпечити їх вміннями та навичками організації розумової праці, тобто вміннями ставати мета, вибирати засоби її досягнення, планувати роботу в часі. Для формування цілісної і гармонійної особистості необхідно систематичне включення її в самостійну діяльність, яка в процесі особливого виду навчальних завдань – самостійних робіт – набуває характеру проблемно-пошукової діяльності.

Цей аспект проблеми розглядається в світлі основних якостей особистості представника сучасної епохи – ініціативності, самостійності, творчої активності – як головних показників всебічного розвитку людини наших днів.

Вивчення проблеми самостійної роботи учнів початкової школи в теоретичному плані здійснюється за трьома напрямками діяльності, за якими може розвиватися самостійність навчання - пізнавальна, практична і організаційно-технічна:

1. При формуванні знань і умінь учнів стереотипний, в основному вербальний спосіб навчання, стає малоефективним. Роль самостійної роботи школярів зростає так само в зв'язку зі зміною мети навчання, його спрямованістю на формування навичок, творчої діяльності, а так само в зв'язку з комп'ютеризацією навчання [1].

2. Розробка організаційно-практичних питань залучення школярів в самостійну діяльність. При цьому предметом теоретичного обґрунтування основних положень проблеми виступає тут викладання, діяльність вчителя без досить глибокого дослідження і аналізу природи діяльності самого учня.

3. Самостійна діяльність є предметом дослідження. Цей напрямок бере свій початок в основному в працях К.Ушинського і мав розвиток в педагогічній діяльності В. Сухомлинського [3]. Дослідження, які розвивалися в руслі психолого-педагогічного спрямування, були спрямовані на виявлення сутності самостійної діяльності як дидактичної категорії, її елементів - предмета і мети діяльності. Однак при всіх наявних досягненнях в дослідженні цього напрямку самостійної діяльності школяра її процес і структура ще не досить повно розкриті.

У соціальному плані самостійна діяльність може розглядатися в дуже широкому спектрі. У будь-якому відношенні особистості до навколишнього світу, в будь-якому вигляді її конкретної взаємодії з середовищем.

Орієнтація сучасної школи на гуманізацію процесу освіти та різнобічний розвиток особистості дитини передбачає необхідність гармонійного поєднання власне навчальної діяльності, в рамках якої формуються базові знання, вміння та навички, з діяльністю творчої, пов'язаної з розвитком індивідуальних задатків учнів, їх пізнавальної активності, здатності самостійно вирішувати нестандартні завдання і т. п .

Активне введення в традиційний навчальний процес різноманітних розвиваючих занять, специфічно спрямованих на розвиток особистісно-мотиваційної та аналітико-синтаксичної сфер дитини, пам'яті, уваги, уяви та ряду інших важливих психічних функцій, є в зв'язку з цим однією з найважливіших завдань педагогічного колективу.

Самостійна робота учнів в навчальному процесі виступає як найбільш універсальний вид навчальної діяльності в суб'єктивно-психологічному плані [2]. У такому контексті самостійність адекватна психічній діяльності на всіх рівнях: від найпростішої її форми – усвідомлення прийомів діяльності при виконанні роботи за зразком, до вищих форм творчості.

Положення це має виключно важливе значення для налагодження оптимального навчання. Відомо, що навчання в найзагальнішому вигляді є двоєдиний процес. Одну з його сторін утворює самостійне засвоєння учнями знань і умінь, а іншу організація цього засвоєння, тому ефективність навчання залежить як від ступеня інтересу самого школяра до пізнавальної діяльності, так і від якості організації навчання.

Відповідно до компонентів навчальної діяльності виділяють наступні види самостійних робіт, які доцільно використовувати на уроці [1; 2]:

1. Самостійна робота на етапі постановки навчальної задачі. Містить завдання, спрямовані на формування загального способу дій, який спонукає школяра замислитися над тим, що він знає (на основі актуалізації попереднього матеріалу) і чого не знає в передбачуваному для роботи змісті. Самостійну роботу даного виду бажано проводити в груповій формі.

2. Самостійна робота на етапі вирішення поставленого навчального завдання. Містить завдання, в яких нова інформація не подається в готовому вигляді. Нові правила, визначення стають результатом самостійної

дослідницької діяльності учня. Даний вид самостійної роботи рекомендується проводити в груповій і парній формі.

3. Самостійна робота на етапі вирішення частково практичних завдань. Формує здатність вміння виконання поставленого завдання шляхом звернення до загального способу дії.

4. Самостійна робота на етапі контролю і самоконтролю. Найціннішою перевіркою самостійної роботи є самоконтроль – властивість людини, що полягає в прагненні й умінні регулювати свою діяльність і поведінку. Досвід показує, що діти краще помічають чужі помилки, тому важливо проводити на уроці взаємоконтроль. Це виробляє сумлінне ставлення до роботи.

Підсумки самостійної роботи дозволяють бачити учневі його просування вперед. Тому завдання вчителя – організувати самостійну роботу на уроці таким чином, щоб вона поставила учня в активну позицію, вчила засвоювати запропонований спосіб опрацювання навчальної інформації, формувала вміння планувати свою діяльність, усвідомлено орієнтуватися в навчальному матеріалі.

Література

1. Калинина Н.В., Прохорова С.Ю. Учебная самостоятельность младшего школьника: диагностика и развитие: Практическое пособие. – М.: АРКТИ, 2008.

2. Самоук М.П. Самостійний підхід до навчання учнів початкових класів// Початкова школа. – 2005. – № 3. – С. 54–56.

3. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю / В.О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1988. – 304 с.

УДК 378:373.2.011.3-051:[001.895+005.336.2]

БОБИРЄВА О.С.,
Мукачівський державний університет

ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Нині у нашій державі відбуваються вагомі соціальні зміни, які виступають головною причиною для актуалізації професійної діяльності майбутніх фахівців дошкільної освіти в аспекті впровадження педагогічних інновацій, що позитивно впливатимуть на процес соціалізації в дошкільному віці. Саме в дошкільний період життя є надзвичайно вагомим, адже у дитини формується уявлення про навколишній світ, розвивається можливість осмислювати явища соціального життя, розуміти взаємини між людьми, зважати на відмінність власних бажань від вимог довкілля, засвоювати найбільш вагомі правила та переносити свої знання в нові умови життєдіяльності. У дошкільному віці за допомогою педагогів дитина має змогу усвідомлено засвоїти правила поведінки у суспільстві для того, щоб бути у майбутньому активним її членом. Дошкільний вік розглядають в психолого-педагогічних дослідженнях (А. Богуш, Л. Карнаух, С. Литвиненко, І. Рогальська-Яблонська, В. Ямницький та ін.) як найважливіший віковий етап становлення особистості, та як такий, що є надзвичайно вагомим для

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>